

РІК ВИДАННЯ
XXXVI

№ 18 (1001)
25 ТРАВНЯ
1970 р.

Ціна 2 коп.

ВИБОРЦІ ЙДУТЬ ДО КЛУБУ

14 червня 1970 року трудящі Радянської держави, повноправні господарі своєї країни, оберуть депутатів до Верховної Ради СРСР, підсумують роботу органів влади за минулі чотири роки і дадуть депутатам накази на новий строк.

Виборча кампанія, яка розгорнула свою роботу, викликає піднесення трудової і політичної активності робітників, селян, народної інтелігенції, вона ставить нові завдання перед партійними організаціями. Мова йде про забезпечення чіткої організаційної підготовки до виборів, посилення політично-масової роботи серед трудящих.

В університеті приділяється значна увага підготовці до проведення майбутніх виборів у вищий орган Радянської влади.

Створено клуб політико-масової роботи з виборцями, складено план його діяльності. Накреслено ряд цікавих заходів, зокрема, читатимуться лекції — «Радянська виборча система — найдемократичніша в світі», «Депутатська діяльність В. І. Леніна» та ін., відбудуться вечір запитань і відповідей про міжнародне становище, зустріч з провідними вченими університету. Найближчим часом буде проведено вечір молодих виборців.

Нещодавно відбулася нарада агітаторів, на якій були чітко визначені завдання їх роботи.

Агітатори пішли в будинки, що закріплені за ними, зв'язують списки виборців, розповідають трудящим про радянську виборчу систему, про кандидатів в депутати до Верховної Ради СРСР.

Добре працюють агітатори філологічного факультету (старший агітатор Л. Л. Науменко), біологічного факультету (старший агітатор А. Піскунович).

Довго горить світло у клубі виборців. Допізна тут чергують агітатори, допомагають мешканцям мікрорайонів підібрати потрібну літературу, дають консультації з тих чи інших питань. До послуг виборців — література, свіжі газети, шахи, телевізор. Заведено спеціальний журнал, в який кожен виборець може занести свої пропозиції з питань, пов'язаних з проведенням виборів до радянського парламенту.

Зараз широко пропагується передвиборне Звернення ЦК КПРС до всіх виборців країни.

В. ГОЛОВЧЕНКО, заступник завідуючого клубом виборців.

Республіканська конференція в Херсоні

Нещодавно відбулася друга республіканська конференція Все-союзного гідробіологічного товариства Академії наук СРСР. В її роботі активну участь взяли вчені нашого університету, зокрема, кафедр гідробіології та зоології хребетних біологічного факультету. З доповідями виступили професор К. Виноградов, доценти Т. Богачик та М. Вінникова, старший науковий співробітник Н. Стахорська, молодший науковий співробітник С. Мілютіна.

Доповіді вчених були присвячені широкому колу проблем, що стосуються біології північно-західної частини Чорного моря, низовин великих річок півдня Української РСР та їх лиманів.

Доповіді гідробіологів та їхтіологів були вислухані з великим інтересом.

Учасники конференції провели екскурсію в заповідник «Асканія Нова».

О. ЦИТРОН, студент-заочник п'ятого курсу біологічного факультету.

Успіхи Радянського Союзу в розвитку науки і культури, освіти і мистецтва — свідчення незаперечних переваг соціалістичного ладу, правильності політики Комуністичної партії. В ім'я дальшого розквіту соціалістичної культури, нових перемог нашої науки партія закликає виборців віддати свої голоси за кандидатів блоку комуністів і безпартійних.

(Із Звернення ЦК КПРС до виборців)

На порозі — літня іспитова сесія. У студентки другого курсу фізичного факультету Наталії Канішевої багато турбот, сесію треба скласти на відмінно. На фото В. РЕШЕТНИКОВА відмінниця навчання Н. Канішева.

Відповімо успіхами в навчанні

Нещодавно в центральних газетах опубліковано Звернення ЦК КПРС до всіх громадян Радянського Союзу, а також Звернення ВЦРПС до всіх членів професійних спілок та ЦК ВЛКСМ до всіх молодих виборців.

ЦК КПРС зробив об'єктивний аналіз наших досягнень, відзначив хибі й упущення в усіх галузях народного господарства.

Кожна на своїй ділянці роботи має зробити все для поліпшення ефективності виробництва, зміцнення дисципліни.

Наше ж, студентів, завдання, добре вчитися. І, відповідаючи на Звернення ЦК КПРС, а також на Звернення ВЦРПС та ЦК ВЛКСМ ми, молоді виборці, повинні добре скласти літню сесію, щоб з гарними показниками в навчанні прийти до виборчих урн і з честю віддати свої голоси за кандидатів блоку комуністів і безпартійних.

М. МИРОНОВ, студент історичного факультету.

ШЛЯХИ В НЕЗВІДАНЕ

Романтично тягнуло до моря, хогілося звідати морські простори, побачити більше світу. Він часто на самоті, а той з товаришами «бороздив» моря й океани по географічних картах. І хто знає, чи здійснилась би ця мрія Веніаміна, якби в селище Завальне Кіровоградської області не прибули на практику студенти-геологи Одеського університету. Те, що робили геологи, сподобалось Веніаміну. Особливо його зацікавили малознайомі карти, плани. А коли почув термін «морська геологія», гвердо вирішив: їду до Одеси.

Із собою забрав весь шкільний естрадний оркестр: Леоніда Гуменного, Вячеслава Ніколаєвського, Валерія Путенка, Петра Уманця. Сам же Веніамін Зюльцле — співак, лауреат українського огляду юних талантів 1966 року. Друзі вирішили не розлучатись, але вступити до університету всім не вдалось...

...Якби хтось сказав Веніаміну після першої відмінної сесії: «Бу-

ти тобі Ленінським стипендіатом», — не вірив би, хоча до копіткої праці звик ще зі школи, яку закінчив з золотою медаллю. Звістку, що йому призначено Ленінську стипендію, отримав, перебуваючи на практиці на Далекому Сході.

З першою стипендією Веніамін Зюльцле пішов в букіністичний магазин, де він частий гість. В цей день власна бібліотечка поповнилась мемуарами та книгами про мандрівки.

В його заліковій книжці відмінні оцінки стоять не тільки за знання програмного матеріалу, а й за добре розуміння матеріалу додаткової літератури. Наполегливість в оволодінні знаннями допомогла Веніаміну глибоко опанувати курсом геологічного картування. Знання позапрограмного матеріалу допомагають особливо тепер, на четвертому курсі. За результатами практики на Далекому Сході (хребет Джугджур) клопець підготував опис геології од-

ного із масивів, про який до цього ще ніхто не знав.

— А як же з мрією про море? — запитує.

— Морська геологія повністю задовольняє цю мрію, — жартуючи, відповідає він.

Ленінський стипендіат віддає час не тільки навчанню. Він — комсорг курсу, організатор цікавих і корисних справ на факультеті.

Як відмінника навчання, організатора громадсько-корисних справ Веніаміна Зюльцле комітет комсомолу університету рекомендував занести на районну Дошку пошани. Так, він заслуговує на це.

В пошуках, в копіткій праці відкриваються шляхи в незвідане, які приваблюють романтикою кожного з нас, які привабили його, Веніаміна Зюльцле, Ленінського стипендіата.

М. ПЛОСКОНОС, студент філологічного факультету.

РАДІСТЬ ПЕДАГОГА

У минулому році закінчила факультет романо-германської філології М. В. Лудченко. З тих пір вона працює викладачем німецької мови.

Добре знання матеріалу, вміле його викладання, тактовне поводження з аудиторією, скромність — все це дозволило молодому викладачеві завоювати повагу у студентів, співробітників факультету.

Зрозуміло, що не кожен студент в однаковій мірі засвоює матеріал. Одному не вистачає досвіду в роботі над книгою, іншому бракує наполегливості і системи в опануванні знаннями.

М. В. Лудченко добре засвоїла, що домогтися гарної успішності у групі, на курсі можна тоді, коли терпеливо працюватимеш з кожним студентом. І вона так робить. Не рахуючись з особистим часом, влаштовує для студентів додаткові консультації, бесідує з ними німецькою мовою, уважно слідкуючи за вимовою.

Студенти привітно зустрічають свого педагога. А на подяку ви-

кладач сором'язливо всміхається і відповідає:

— Це мій обов'язок, передавати вам свої знання.

— Але це ж не ваш обов'язок залишатися після робочого часу, — сказали їй якось співробітники астрономічної обсерваторії, яких М. Лудченко готувала до складання кандидатського мінімуму.

І дуже раділа викладач, коли група працівників обсерваторії успішно склала іспит з кандидатського мінімуму.

Радіє вона з кожного успіху. І коли студенти опанували розмовною мовою, перекладом газетних текстів, і коли, вони, врешті-решт, одержують добрі оцінки.

Тож нехай завжди М. Лудченко не залишає усмішка. Нехай завжди нелегка, почесна праця педагога приносить їй успіх. Нехай. Бо від цього успіху залежить успіх тих, хто взявся за опанування наукою.

В. ЦЕСЕВИЧ, професор, член-кореспондент АН УРСР.

НЕ ЗАСПОКОЮВАТИСЬ НА ДОСЯГНУТОМУ

ІЗ ЗБОРІВ ПАРТІЙНОГО АКТИВУ

Як уже повідомлялось, 15 травня ц. р. відбулося засідання партійного активу університету.

З доповіддю «Про завдання партійної організації і всього колективу вузу по підготовці і проведенню літньої іспитової сесії» виступив проректор по учебній роботі доцент **Д. І. Поліщук**.

— Зусиллями нашого колективу, сказав доповідач, — досягнуто під час зимової іспитової сесії непоганої успішності — 91 процент. Проте, успіх, що його досягнуто за останній час, ні в якій мірі не може нас заспокоювати. Партійні збори намітили новий рубіж — домогтися 95-процентної успішності.

Для виконання цього зобов'язання здійснено ряд заходів, спрямованих на поліпшення роботи з першокурсниками.

Переглянуто номенклатуру і програми спецкурсів, що дозволило поліпшити якість учебної роботи.

Чимало зроблено для поліпшення виробничої та педагогічної практики студентів. У ювілейному році чимала увага зверталася на якість знань, що їх опримує майбутній спеціаліст, на зміцненні дисципліни.

— Показником проведеної роботи по підвищенню успішності студентів, поліпшенню якості знань, — сказав далі **Д. І. Поліщук**, буде літня іспитова сесія. Вона стане перевіркою ефективності нашої роботи, організованості професорсько-викладацького складу, усіх співробітників.

Що потрібно зробити для успішного проведення сесії? Перш за все, слід закінчити роботу по ліквідації академічної заборгованості. Майже на всіх факультетах є студенти, які до цього часу не ліквідували академзаборгованості за перший семестр. На денному відділенні механіко-математичного факультету, наприклад, таких студентів 37. Причому, заборгованість в основному з іноземної мови та фізвиховання. З цих же дисциплін заборгованість мають студенти фізичного, філологічного факультетів та факультету романо-германської філології.

Серед тих, хто має академзаборгованість, на механіко-математичному факультеті п'ять студентів п'ятого курсу. Троє з них не склали іспитів за 9-й семестр. Очевидно, цих студентів доведеться виключити з університету за невстигання.

Такий стан з ліквідацією академзаборгованості, підкреслює доповідач, ставить під загрозу успішне проведення літньої іспитової сесії. Деканат, партійна організація механіко-математичного факультету повинні зробити з цього серйозні висновки.

Необхідно підготувати усю документацію, пов'язану з проведенням сесії, на кафедрах, в деканатах, а також затвердити розклад сесії і довести його до відома студентів. До речі, цього не зроблено на сьогодні майже на всіх факультетах. Слід перевірити списки студентів і підготувати іспитові відомості.

Не повинно бути фактів поведінки до розгляду студентських справ, що мали місце, зокрема, на філологічному факультеті.

З метою організації допомоги студентам необхідно окласти графік консультацій та суворо його допримуватись. Можливо, у ряді випадків консультації доцільно

замінювати оглядовими бесідами з тієї чи іншої дисципліни.

Треба суворо дотримувати дисципліну під час проведення іспитів. На жаль, у нас трапляються випадки порушення цієї дисципліни викладачами. Окремі з них зачінаються на іспити, або ж без відповідного дозволу переносять час та місце їх проведення.

Тов. Поліщук підкреслює необхідність посилення уваги з боку викладачів до тих студентів, які з різних причин (від'їзд у табори відпочинку, будівельні зағони і т. д.), повинні завершити сесію у більш стислі строки, ніж основна частина студентів. Для них треба організувати додаткові консультації, при необхідності, іспити приймати від таких студентів слід за спеціальними графіками.

На закінчення доповіді тов. Поліщук звертається до партійних, комсомольських організацій факультетів всіяко сприяти підготовці та успішному проведенню сесії, активізувати для цього комуністів та комсомольців, усі засоби учебно-виховної роботи.

Після закінчення доповіді розпочалося її обговорення.

Першим виступив заступник декана історичного факультету доцент **В. М. Немченко**.

— На нашому факультеті, — сказав він, — досягнуто непоганих результатів в учебній роботі. Свідченням цього є те, що у нас немає невстигаючих. Нині на факультеті з 49 студентів 18 відмінників.

Тепер головне — успішно провести літню сесію. З допомогою методичної комісії організуємо на факультеті наради викладачів. На них обговорюємо питання, пов'язані з сесією, вирішуємо, яких заходів вжити до студентів, що не сумлінно ставляться до свого обов'язку, або ж відстають у навчанні з поважної причини.

Посилили увагу на факультеті до якості викладання. Практикуємо взаємовідвідини лекцій викладачами, відкриті лекції, обговорюються питання методології викладу матеріалу.

Завідуючий кафедрою історії КПРС **І. В. Ганевич** наголосив на необхідності вимогливого ставлення до студентів. На геолого-географічному та деяких інших факультетах студенти пропускають лекції. Ми викликаємо таких студентів на кафедру, з'ясовуємо причини таких пропусків.

Значну увагу приділяємо випускникам, у яких дипломні роботи з історії КПРС. На сьогодні всі ці роботи завершені.

— У літню сесію, — сказав декан біологічного факультету **Ф. С. Замриборщ**, — студенти нашого факультету складатимуть більше іспитів, ніж вони їх склали взимку. Це вимагає від студентів копійки і наполегливої роботи. Проте, перевірка показала, що не всі вони задовільно готуються до іспитів з основних курсів, зокрема, з зоології безхребетних, фізколідної хімії.

Секретар партійного бюро хімічного факультету **А. А. Еннан** привітав свій виступ питанням зміцнення трудової дисципліни. На денному відділенні факультету 6 студентів, що мають академзаборгованість, на вечірньому — 38. Таке становище вкрай ненормальне. І ми пов'язуємо його з низьким рівнем дисципліни як студентів, так і самих викладачів.

Перевірка відвідування занять 4 травня ц. р., проведена групою народного контролю, засвідчила, що на першій парі цього дня на лекціях не було 100 студентів, на третій — 60.

Деякі асистенти, доценти, професори виїжджають без відповідного дозволу з міста. Треба покінчити з порушниками дисципліни. І партійна організація, деканат факультету сповнені рішимою зроби це.

З 37 студентів, що мають академзаборгованість, відзначив декан механіко-математичного факультету професор **М. Гаврилов**, 20 невстигають з іноземної мови та фізвиховання. Гадаємо, що до початку сесії академзаборгованість матиме з одного предмета 5—7 чоловік.

7 студентів, які не встигають, систематично порушують учебну дисципліну, не працюють над поліпшенням успішності, буде, очевидно, виключено з університету.

Тов. Гаврилов підкреслює необхідність раціонального використання аудиторій під час залків та екзаменів.

Проректор по вечірньому та заочному навчанню **В. В. Фащенко** зупинився на авангардній ролі комуністів в навчально-виховній роботі, на питаннях поліпшення учебового процесу.

На заочному та вечірньому відділеннях, сказав тов. Фащенко, навчається приблизно 8 тисяч студентів. Звичайно, з кожним студентом індивідуально працювати деканатам важко. Тут потрібна допомога партійних бюро. На кожному курсі навчається від 5 до 25 комуністів. Проте ми їх мало залучаємо до участі у вирішенні нагальних питань.

На заочному відділенні академзаборгованість має 752 студенти, на вечірньому — 165. Особливо тривожне становище склалося на філологічному факультеті, де невстигає 76 чоловік. Причому, жоден вечірник, що байдуже ставиться до навчання, не виключений з університету. Пасивність проявляють завідуючі кафедрами, а невимогливість до них — заступник декана філологічного факультету з вечірнього навчання **М. І. Доброгорський**.

На трибуні — ректор університету професор **О. В. Богатський**. Відзначивши позитивну роботу, здійснену колективом вузу в справі підготовки висококваліфікованих кадрів, тов. Богатський зупинився на невирішених питаннях університетського життя. Програмним документом у нашій роботі, сказав ректор, є постановою обкому партії минулого року й інші партійні рішення в справі підготовки кадрів для народного господарства.

Керуючись постановою обкому КПУ, ми повинні здійснити, перш за все, чималу роботу по поліпшенню учебового процесу та комуністичному вихованню студентів. Відомо, що за останні 5—6 років спостерігалось зниження успішності на всіх факультетах. Результати зимової сесії 1969—1970 навчального року показали, що успішність значно поліпшилася. Проте заспокоюватись не можна, бо досягнуті успіхи не дають права говорити про стабільне поліпшення навчально-виховної роботи в цілому.

Майже шість років факультети

університету, крім фізичного та хімічного, не мають постійних учебових планів. Майже два роки йде мова про їх створення, але ця проблема до цього часу не вирішена. Протягом п'яти років не виконувались норми учебового плану на гуманітарних факультетах. Багато недоліків в організації виробничої та педагогічної практики студентів. У цій діяльності роботи відчувається суб'єктивізм окремих завідуючих кафедрами. Послаблена увага і до наукової діяльності. В університеті 52 професори та понад 300 доцентів. І дивним є те, що з-поміж цих науковців не знайшли людини, яка з успіхом очолила б студентське наукове товариство. Викликає тривогу стан підготовки кадрів через аспірантуру на кафедрах суспільних наук.

Ректор університету зупиняється на питаннях виховної роботи в колективі, розвитку ленінських принципів роботи в діяльності партійної організації, наголошує на необхідності всіяко розвивати партійну критику, спрямовану на усунення недоліків в усіх ділянках та підрозділах вузу. Треба створювати таку атмосферу в роботі колективу університету, при якій принципова критика і самокритика були б нормою нашого життя і роботи. Виступаючий наводить приклади невірної реакції на критичні зауваження комуністів і підкреслює необхідність гострої і принципової оцінки дій кожного члена колективу. Тов. Богатський наводить ряд фактів, що свідчать про упущення у виховній роботі на філологічному, хімічному факультетах.

Зміцнення трудової та партійної дисципліни, — наголошує ректор, — першочергове завдання деканатів, партійних та громадських організацій університету.

Вирішуючи це питання, не слід захоплюватися адміністративними заходами, зокрема, виключенням студентів з університету. Це крайній захід. Головним у цьому напрямку для нас, як педагогів, повинна бути виховна робота. Причому, виховною діяльністю повинні займатись не лише промадські організації та окремі виконавці партійних доручень, а всі викладачі вузу.

Слід підвищити роль і значення партійних зборів.

Зупинившись на питаннях проведення літньої сесії, тов. Богатський звертає увагу на посилення вимог до студентів з боку викладачів. Не слід допускати випадків перекладання іспитів. Кожен факт неявки на іспит студента повинен детально розглядатись. Узя партійно-політична робота повинна бути спрямована на підвищення рівня успішності та дисципліни. Слід поліпшити роботу державної екзаменаційної комісії.

Тов. Богатський детально зупиняється на питаннях прийому в університет, наголошуючи на необхідності збільшення числа студентів за рахунок робітничої та сільської молоді.

Треба і надалі практикувати візд бригад викладачів у села області для вияву талановитої молоді, що бажає навчатись в університеті.

Виступаючий порушує деякі питання, пов'язані з формуванням студентських будівельних загонів. Він висловлює думку про те, що частину юнаків і дівчат слід буде

відрядити на спорудження навчального корпусу університету.

Слово надається секретареві партійного комітету професору **О. В. Сурилову**.

— Головне у повсякденній роботі, — говорить секретар парткому, — це висока вимогливість як до викладачів, так і до студентів. В залежності від того, як ми застосовуватимемо це положення на практиці, залежить, в основному, успіх в навчально-виховній роботі.

Вимогливість ми не повинні знизувати і під час літньої сесії, яка завершує навчальний рік. До її проведення кожен співробітник університету повинен поставитись з усією відповідальністю. Адже ця сесія перевідна, студенти складатимуть не лише курсові, а й державні іспити.

Відповідальність за результати сесії, говорить тов. Сурилов, несе, перш за все, студент. Але це не означає, що зменшується відповідальність викладача. В центрі учебової роботи був і залишається педагог. Він відповідає за якість і рівень підготовки спеціалістів.

Партком рекомендуватиме бюро партійних організацій факультетів заслуховувати звіти комуністів-студентів та викладачів про підготовку до сесії та її проведення.

Треба притягати до відповідальності осіб, винних в недоліках в учебовому та виховному процесах. В окремих випадках щодо винуватців недоліків слід вживати заходи організаційного впливу. Декани, секретарі партійних бюро факультетів, завідуючі кафедрами — ось хто нестиме відповідальність за успішну організацію сесії. Нас турбує стан дисципліни на філологічному факультеті.

Тов. Сурилов відзначає, що критерієм якості успішності можуть бути, по-перше, бали на іспитах, по-друге, відповідність знань, що їх виявляє студент, цим балам.

Не знижуючи вимогливості до студента на іспитах, викладач повинен проявляти одночасно максимум уваги, терпеливості до нього.

Успішність, продовжує секретар парткому, знаходить своє відображення не лише в сумі знань, що їх отримує майбутній фахівець, але й в ідеологічній культурі юнака чи дівчини. Ми повинні готувати не лише кваліфікованих фізиків, хіміків, біологів, юристів і т. д., а й носіїв ленінської комуністичної ідеології, спеціалістів, відданих Комуністичній партії Батьківщини.

З університету слід виключати не лише тих, хто не встигає, а й тих, хто проявляє ідеологічну незрілість.

Тов. Сурилов наводить приклади упущень в політико-виховній роботі, звертає увагу комуністів на посилення боротьби з фактами самозаспокоєння, примиреності з недоліками.

В останній час остеронь учебового процесу стоять лаборанти, причому серед них низька трудова дисципліна. Держава витрачає на утримання лаборантів чималі кошти, отож від них завідуючі кафедрами повинні вимагати відповідної трудової віддачі.

Виконання усього комплексу заходів, спрямованих на успішне проведення сесії дасть змогу, підкреслив тов. Сурилов, досягти бажаних результатів в учебно-виховній роботі.

Збори партійного активу прийняли розгорнуту постанову з обговорюваного питання.

Друкуємо статтю «Педагогіка і антипедагогіка оцінки». У ній іде мова про стан успішності учнів середньої школи.

На жаль, деякі положення статті стосуються і стану успішності студентів нашого університету.

Ми на порозі екзаменаційної сесії. Сподіваємось, що стаття стане предметом активного обговорення не лише на засіданнях кафедр та вчених рад кожного факультету, а й в студентських групах.

«Оцінка є сильним стимулюючим засобом і має велике виховне значення за умови, коли вона правильно застосується вчителем».

«Оцінка, як би її не трактували, завжди, хочемо ми цього чи не хочемо, виконує і моральну функцію. Це певний критерій роботи і громадської думки. А раз так, то оцінка може стимулювати інтерес і волю учня до навчання і, навпаки, може відбити бажання вчитися».

«Оцінка повинна бути зрозумілою, ясною для учня, об'єктивною і справедливою. Оцінка знань є одним з найважливіших факторів, що впливають на серйозне ставлення учнів до учебної роботи і які допомагають їм оволодіти справжніми знаннями...».

Це цитати з підручників педагогіки, виданих останніми роками: перша — з посібника Т. І. Ільїної, друга — з книги під редакцією Г. І. Шукіної, Е. Я. Голанта і К. Д. Родіної, третя — з «Дидактики» М. А. Данилова і Б. П. Єсіпова. По цих книжках вчать студенти педвузів, їх читають вчителі. В них знаходять еталон: «Так повинно бути, так слід робити».

А ось як це виглядає часом на практиці.

Лист з Баку від молодого вчительки: «Як я мріяла бути педагогом! Стала ним, люблю свій предмет — математику, люблю дітей. Але робота мене не радує. Більш того, я розчарувалась... Щоразу з болем чекаю кінця чверті. Мені противна вся ця брехня, неправда. Я ставлю «2», а потім виправляю на «3». Я починаю зневажати себе, але я не одна...».

Можна було б ще і ще цитувати такі листи. А скільки ще ненаписаних рядків, скільки невисказаного болу! Втім, часом, можливо, і ніякого учительського болу немає — просто замість «2» нетремтлива рука виводить «3»: так легше, простіше, спокійніше. І педагогіка оцінок перетворюється в антипедагогіку, яка калічить не тільки учня, але й вчителя.

Про це пише учителька з Ленінграда: «Хочу висловити думки, які хвилюють багатьох вчителів. Ми виховуємо чи розбещуємо? Кого ми ростимо: громадянина чи міщанина-вимагателя? Він, цей тунеядець, вимагає в учителів оцінки: «Всерівно поставте трійку! Вас примусять!» І ось закінчить він школу, але й на роботі залишиться таким же — безвід-

повідальним ледарем, споживачем...».

Проблема завищення оцінки, звичайно, не нова. І не раз виступала на цю тему наша преса, в тому числі і «Учительская газета». Але до неї знову і знову доводиться повертатися, тому що... «жив курилка». Не випадково навіть в молодіжній пресі задається риторичне питання «Чому встигає ваш учень?», що перефразовує рубрику, під якою в педагогічній пресі йшла мова про причини відставання школярів. Правда, така постановка питання викликає заперечення деяких читачів. «Лозунг «Не вимагайте з нас успішності, і ми навчимо дітей трудитися не «тяп-ляп», навряд чи допоможе вирішити проблему», — зауважує учитель з Архангельської області. Але не можна зводити до цього дуже гостру проблему, яка переростає рамки педагогіки і набуває громадського звучання.

Ось тут ми підходимо до того самого «пункту», навколо якого і починається жонгливання словами всякого разу, коли мова заходить про чесність, принципи, педагогічну обгрунтованість оцінок. «Так ви вбачаєте чесність в тому, щоб «чесно» ставити двійки?» — починають вигукувати деякі. «Ви ставите під сумнів можливість чесно подолати другорічність всупереч досвіду кращих шкіл? Ні, не заперечуємо ми кращого досвіду. Ні, не вважаємо неуспішність учнів доблестю вчителя! Коли другорічність «подається» недозволеними прийомами, коли двійка просто заміщується трійкою, ми заперечували і будемо заперечувати».

Пока в шкільній практиці існують оцінки, вони повинні відповідати тим педагогічним вимогам, які за самою природою їх до них ставляться. Вони не тільки покликані бути показником, мірилом рівня знань учня, але й бути засобом педагогічного впливу на нього, що стимулює до більш старанних занять, засобом виховання. Втім, про це їх значення добре сказано і в тих педагогічних працях, які ми процитували, і в багатьох інших. І немає ніякої потреби ще і ще раз повторяти все це. А значить потрібна справжня, наша, радянська педагогіка оцінки, а не та антипедагогіка, яка часом процвітає.

Але чому це стає можливим?

Звернемося знову до листів читачів.

...«Хіба допустиме таке становище, коли бригади по обстеженню школи звертають увагу на всі дрібниці, а пропускають мимо все найголовніше — успішність учнів? Чому ж не уточнюють справжній процент успішності в школі? Очевидно, бояться. А як інакше пояснити?». Так пише учитель з Грузії.

— Що ви пропонуєте? — скажуть нам. Відмовитись зовсім від підрахування проценту успішності? Навряд чи це було б розумним. Цей показник поруч з іншими статистичними даними, звичайно, характеризує стан справ в народній освіті. Але, по-перше, процент повинен бути справжнім, відповідати дійсності, а по-друге, доводитися знову і знову нагадувати вказівку ЦК партії — неприпустимо оцінювати роботу школи і учителя на основі лише одних тільки середніх процентів успішності.

Треба забезпечити систематичний контроль за фактичним станом знань школярів і правильністю їх оцінки. «Контроль потрібен суворий і справедливий. Кожен педагог і директор повинні бути персонально відповідальними за виставлені оцінки», — продовжує той же вчитель з Грузії. Більш того, таку персональну відповідальність повинні нести керівники відділів народної освіти. Звичайно ж, коли б який-небудь завідуючий обласно одержав сувору догану за те, що допустив в школах області фактичне заниження, він і сам би більш відповідально почав ставитись до тих відомостей, що подаються, і з працівників району і штій запитав би суворіше — і не «процент», а реальні успіхи.

І ще слід було б раз і назавжди відмовитись від давно засудженої, але яка відродилася останнім часом, практики — «розставляти» школи, райони, області «по місцях» в залежності від того ж таки процента, вихвалити території, які на один-два з десятими процента «перегнали» останні. Тим більше, що ті, хто хвалить, як правило, не знають наскільки цифри правдиві.

Хочеться нагадати, що в червні 1969 року, підводячи підсумки дискусії в «Учительской газете» про причини неуспішності школярів, колегія Міністерства освіти СРСР і президія Академії педагогічних наук СРСР в спільній постанові записали: «Колегія і президія рішуче засудили всякий вияв процентоманії і лібералізму в оцінці знань школярів, а також неправильну практику, яка все ще має місце, оцінювати роботу педагогічних колективів і вчителів тільки за середніми показниками успішності». Чому ж ця вказівка ігнорується?

Тоді ж було вирішено (і це також виходило з листів читачів нашої газети), що необхідно «розробити науково обгрунтовані рекомендації про вимоги до знань, вмінь і навичок учнів, про критерії оцінки роботи школи і вчителя». Однак і тут, наскільки нам відомо, поки що нічого не зроблено. Чекають свого вирішення і питання про порядок перевodu школярів з класу в клас, про перевірні іспити. А вже все це також має пряме відношення до педагогіки оцінки.

Передруковано з скороченнями з «Учительской газеты» № 35, 1970 р.

Проблемам соціалістичної демократії в період будівництва комунізму було присвячено спільне семінарське заняття четвертих курсів історичного та юридичного факультетів, яке відбулося в травні в приміщенні виконкому міської Ради депутатів трудящих. Його організувала кафедра наукового комунізму.

Прийомне хвилювання охопило нас студентів, коли ми переступили поріг приміщення на Приморському бульварі, де засідають 500 кращих з кращих людей нашого міста: робітники, моряки, інженери, вчені. Сюди приходять за порадою, допомогою. Тут приймають зарубіжних гостей. Сьогодні сюди прийшли студенти.

Зал виконкому міськради заповнили студенти університету, депутати. Їм — слово. Людмила Корольова — студентка юридичного факультету розкриває в своїй доповіді основні марксистсько-ленінські принципи демократії. Головна увага зосереджується на питаннях соціалістичної демократії та її відмінності від демократії буржуазної.

Значне місце в доповіді приділено критиці право- і «ліво» опортуністичних концепцій з питань демократії, права, моралі, буржуазної теорії «аполітичності» науки.

«Система соціалістичної демократії в умовах розвинутого соціалістичного суспільства» — тема доповіді студента-історика Анатолія Пойченка.

Ради — це найдемократичніша форма управління державою. Це основа нашого суспільства, з якої виростає комуністичне суспільне самоуправління.

З великою увагою було вислухано виступ секретаря міськвиконкому Н. А. Степанової. Чим конкретно займається міськрада, яка її структура, як ведеться робота з молодими депутатами, яких досягнуто успіхів у господарському будівництві — про все це було сказано у виступі радянського працівника. Тов. Степанова

відповіла на численні запитання студентів.

З цікавою розповіддю про досвід своєї депутатської роботи виступив доцент політехнічного інституту Д. П. Бойко.

— До революції, — говорить він, — я був безробітним, а тепер народ довірив мені вирішувати державні питання. Це можливо в такій чудовій країні, як наша. Діяльність депутата багатогранна, як саме життя. Депутат — людина, яка не тільки вирішує певні питання, але й сама добре працює, є у всьому прикладом. Відмінна риса радянського депутата — постійний, нерозривний зв'язок з трудящими. В будь-який час, при будь-якій життєвій ситуації у депутата можна знайти розуміння, співчуття, підтримку. І зрозуміло те політичне піднесення, з яким трудящі зустрічають вибори до Верховної Ради СРСР.

На закінчення виступив студент юридичного факультету Петро Степанов, який порушив питання, що має в наш час особливе звучання, — питання про співвідношення демократії, свободи і відповідальності особи. Через всю доповідь проходить думка про те, що ці поняття нерозривні на практиці, взаємозалежні.

Семінарське заняття в міськвиконкомі принесло, безсумнівно, користь студентам — майбутнім спеціалістам народного господарства. Живий, безпосередній контакт з представниками Ради депутатів трудящих, високий ідейний і теоретичний рівень студентських рефератів, вміль організації заняття — все це залишило значний слід в пам'яті кожного його учасника.

У цьому велика заслуга учасників семінару, викладачів кафедри наукового комунізму М. М. Фещенко і Ф. В. Резніка. Заняття пройшло при значній активності студентів, в обговоренні порушених питань.

О. ВИШНЯКОВ,
студент четвертого курсу
юридичного факультету.

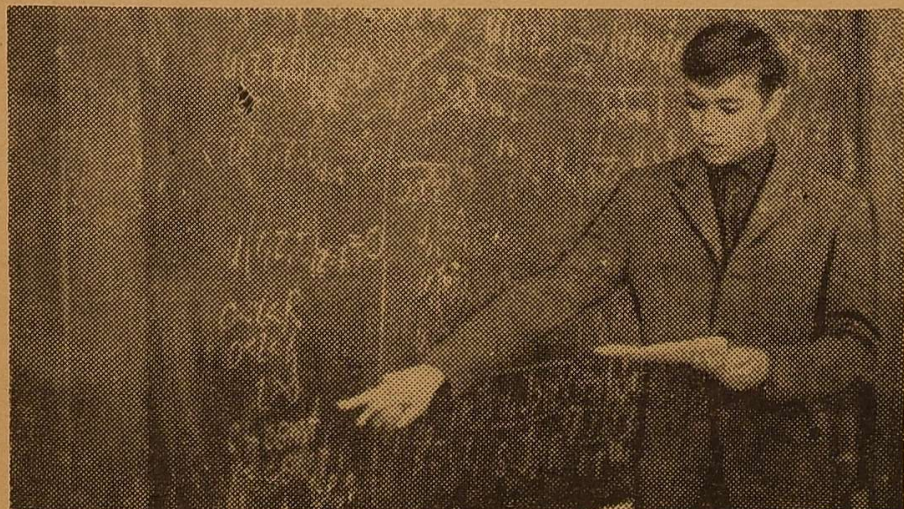
Висновки зробить сесія

Всім добре відомо, що студент — це вже цілком самостійна людина, котра не сьогодні-завтра розпочне свою трудову діяльність, до якої готує її університет. Здається, кожен мусить це добре усвідомити. Але, на жаль, ще є випадки, які свідчать про несерйозне ставлення деяких студентів до оволодіння майбутньою спеціальністю. Прикладом може бути студент хімічного факультету О. В. Таскін, який часто пропускає лекції, практичні заняття, а це ж ускладнює складання сесії. І такі часті пропуски лекцій нічим не вмотивовані. Очевидно, студент в цей час просто гуляє, не займається нічим корисним. А це — безвідповідально і, врешті-решт, ганебно. Хочеться запитати: а навіщо такому студенту диплом? Може, щоб збільшити кількість людей з вищою освітою? Але ж народному господарству потрібні не дипломи, а знанчі і свідомі люди, які б приносили користь державі.

І справа не тільки в одному Таскіні. Є такі студенти й на інших факультетах, зокрема, на геолого-географічному. Це — Гуменюк, Остапенко, Кузнецова, Лебедева, Осадчий та інші, які погано вчать, не відвідують занять.

Лекції та практичні заняття завжди корисні, тримають студента в напрузі, не дають йому можливості вийти з колії. А це дуже важливо. Сесія, що прийшла на поріг, підтвердить цю істину.

Л. ЛЕОНІДОВ, наш кор.

Студент-заочник мехмату Кречевер виступає на XXVI студентській конференції з доповіддю про рівняння в математичній фізиці. Фото Ю. САВЧУКА.

В. І. ЛЕНІН І УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

На початку XX ст. В. І. Ленін став найвидатнішим теоретиком — марксистом з національного питання. Доскональне знання національного питання, його ролі і місця в боротьбі трудящих проти капіталізму за побудову нового соціалістичного суспільства органічно зв'язане не тільки із знанням історії народу, а й із знанням історії його мови. І так само, як К. Маркс, Ф. Енгельс, В. І. Ленін дуже цікавився питаннями мовознавства, зокрема, і питаннями українського мовознавства. І це було цілком природно. Адже історія українського мовознавства органічно була зв'язана з боротьбою українського народу проти гнобительської соціальної і національної політики російського царату. І в полі уваги В. І. Леніна були саме ті праці

з українського мовознавства, які давали йому можливість об'єктивно охарактеризувати суть соціального й національного руху на Україні. До таких праць у першу чергу належать праці М. Г. Чернишевського. Усім нам добре відомо, як поважав В. І. Ленін М. Г. Чернишевського, як він глибоко вивчав його твори. У 1861 році М. Г. Чернишевський в журналі «Современник» надрукував свою відому статтю «Національна безтактність». У цій статті М. Г. Чернишевський рішуче виступив проти львівських москвофілів, які в Галичині провадили великодержавницьку політику, не визнавали української літературної мови й поширювали там суржигову мову, відому під назвою «язичіє». І цю мову вони називали російською. М. Г. Чернишевський справедливо

писав, що такою мовою ніхто й ніде не говорить і не пише, що ця мова тільки дискредитує в очах промисловців російську мову. Водночас М. Г. Чернишевський закликав галицьку інтелігенцію писати мовою Т. Шевченка, орієнтуватися на літературну мову східноукраїнських письменників. В. І. Ленін, безумовно, добре знав цю статтю М. Г. Чернишевського і дуже схвально до неї ставився. Протягом другої половини XX ст. царський уряд вжив цілий ряд адміністративних заходів, щоб припинити розвиток української літературної мови. І ці заборони заходили української мови прикривались твердженням, що «ніякої української мови нема, не було, й не може бути». Це змусило В. І. Леніна зацікавитися історією української мови. Як свідчать мате-

ріали, надруковані в «Ленинском сборнике» (т. XXV), в полі уваги В. І. Леніна була праця відомого слависта Ф. Міклошича «Сравнительная морфология славянских языков», зокрема, третій випуск, в якому характеризувалась морфологія української і російської мов. У цій праці Ф. Міклошич визнавав українську мову за окрему слов'янську мову, а не за наріччя російської чи польської мови. У 1907 р. була опублікована «Украинская грамматика» відомого українського вченого А. Кримського, у вступній частині якої була викладена і історія української мови та її місце серед інших слов'янських мов. Ця праця А. Кримського також була в полі уваги В. І. Леніна. У 1905 році відомими російськими академіками-мовознавцями

О. Шахматовим, Ф. Коршем, Ф. Фортунатовим була написана і в швидкому часі опублікована «Записка об отмене стесненной малорусского печатного слова». У цій «Записці» була досить докладно й кваліфіковано викладена історія української мови. Автор «Записки» категорично виступали проти заборон української літературної мови й відстоювали її вільний розвиток. «Записка об отмене стесненной малорусского печатного слова» була добре відома В. І. Леніну. Тут названо тільки найважливіші праці з українського мовознавства, якими цікавився Ілліч. І вони свідчать, що В. І. Ленін був цілком обізнаний з тодішніми важливими й актуальними проблемами українського мовознавства. А. МОСКАЛЕНКО, доцент.

Клуб допитливих філологів

На філологічному факультеті створено клуб допитливих філологів (керівник В. В. Шапоренко), умовно названий самими клубівцями «Слово і зброя». Основний напрямок роботи клубу — вивчення ролі художнього слова на всіх етапах боротьби радянського народу проти німецько-фашистських загарбників. Члени клубу провели ряд зустрічей з учасниками Великої Вітчизняної війни, обговорили декілька творів українських радянських письменників.

Сьогодні редакція газети надає слово слідопитам клубу, які проаналізували написану доцентом університету П. Маркушевським книгу «За землю радянську Кобзар воював». Уривок з цієї книги газета вже друкувала. Гадаємо, що аналіз твору доповнить уяву студентів про творчість Кобзаря.

Книга «За землю Радянську Кобзар воював» доцента П. Т. Маркушевського є розповіддю безпосереднього свідка і учасника грандіозної битви з фашизмом. В книзі простежується, як в часи Великої Вітчизняної війни полум'яне слово Тараса ставало мобілізуючою силою в боротьбі з ворогом. Автор звертає увагу на те, що вже в 30-і роки антифашисти європейського континенту не раз зверталися до волелюбного слова українського поета. Так, в роки громадянської війни в Іспанії в одній інтернаціональній бригаді, яка, до речі, носила ім'я Т. Г. Шевченка, мужні бійці проголошували: «Клянемося іменем Тараса!

Хай живе Іспанська республіка! Но пасарам!».

Слова Т. Г. Шевченка: «Нехай ворог згине!» були гаслом антифашистів на бераках Іспанії, лунали вони і на фронтах Великої Вітчизняної війни. Його слово лунало і в діючій армії, і в партизанських загонах. Воно запалювало на боротьбу, вело до перемоги.

Не випадково за роки війни Шевченків «Кобзар» перевидавався декілька разів, в тому числі російською мовою в перекладі М. Рильського і М. Ушакова.

П. Т. Маркушевський наводить ряд цікавих спогадів учасників війни. Ось деякі з них. Капітан Радянської Армії Петро Пасічник згадує: «Кобзар» Тараса був мені

найближчим другом». А ось запис сержанта Василя Шевчука: «Часто ввечері, коли вщухав бій, коли поставали сумні спогади і думки про загарбаний далекий рідний край, ми розгортали «Кобзар», в його рядках ми знаходили втіху, разом з Тарасом линули на високі наддніпрянські кручі, на рідну Україну:

Сини мої, орли мої,
Летіть в Україну...

І кожен з нас, з цими словами лінув у думках до рідного краю».

Мов голос командира, в бою лунав заклик Шевченка карати супостатів. На танках, гвинтівках були написані: «Бійте міцніше німця поганого, діти Тарасові, внуки Богданові». Серед бійців поширеним було прислів'я: «Шевченків «Кобзар» обпікає німоту, як жар».

Знайомство з цією книгою викликає багато роздумів. А для нас, членів клубу допитливих філологів, вона є твором, що спонукає до тривалих пошуків і цінних знахідок.

В. СИДОРОВА,
В. СПОДАРЕЦЬ, В. СКИДАН.

НАША ЗМІНА. Фотоетюд В. Синельникова.

У СВІТІ КНИГ

Нова література про комсомол

Історики, філософи та соціологи, партійні та комсомольські працівники займаються вивченням питань історії молодіжного руху, участі комсомолу та молоді в захисті завоювань Жовтня, у соціалістичному та комуністичному будівництві, ролі молоді в суспільстві.

Про це свідчить література, що надходить до наукової бібліотеки. В 1969 році видавництва «Молодая гвардия», «Молодь» надрукували документи з історії комсомолу: «50 лет ВЛКСМ», «Документи ЦК ВЛКСМ. 1968», «ЛКСМ України в рішеннях з'їздів та конференцій. 1919—1966».

В збірник «50 лет ВЛКСМ» ввійшли постанови ЦК КПРС від 3 жовтня 1968 року «Про 50-річчя ВЛКСМ і завдання комуністичного виховання молоді», матеріали урочистого пленуму ЦК ВЛКСМ, який відбувся 25 жовтня 1968 р., урочистої маніфестації комсомольців і молоді Москви і Московської області на Красній площі 29 жовтня 1968 року, укази про нагородження комсомольських організацій орденами Радянського Союзу.

Збірник «Документи ЦК ВЛКСМ. 1968» містить постанови бюро та секретаріату, пленумів

ЦК ВЛКСМ за 1968 рік. В них узагальнюється кращий досвід політичної і організаторської роботи комсомолу з різними категоріями молоді, дається аналіз діяльності окремих первинних, районних, міських, обласних комсомольських організацій, форм і методів роботи комітетів комсомолу по комуністичному вихованню молоді.

До книги «ЛКСМ України в рішеннях з'їздів та конференцій» ввійшли рішення і резолюції усіх з'їздів комсомолу України, починаючи з I-го (червень 1919 року) і кінчаючи XX з'їздом (квітень 1966 року). Публікаціям документів кожного з'їзду передують історичні довідки — науково-популярні нариси. Вони характеризують період, у який відбувся з'їзд, розповідають про діяльність республіканської комсомольської організації, про учасників з'їзду, наводять цифри і факти, які дають певне уявлення про роботу з'їзду чи конференції. Ці документи і довідки дають змогу простежити, як народжувалася Комуністична Спілка Молоді України, які проблеми на різних етапах своєї діяльності розв'язував комсомол республіки.

О. НОТКІНА.

ДЖЕРЕЛА ПРЕКРАСНОГО

Пролунали останні слова ведучих: «На цьому наш концерт закінчено. Дякуємо за увагу, друзі!»

Здавалось би, настав час глядачам розходитись. Але ніхто не йде з залу. Всі, піднявшись зі своїх місць, дружно аплодують. Під ці овації знову відкривається завіса, і на сцену виходять учасники концерту. З ними — жвава жінка — Надія Емануїлівна Свірська. Схвильовані артисти, радісно посміхаючись, оточують Надію Емануїлівну, аплодують їй. А вона, притискуючи до грудей квіти, зворушена такою увагою, дякує.

Так закінчився вечір французької прози і поезії, сучасної французької пісні і танку. Вони стали традицією. Потім, зустрічаючи виконавців в аудиторіях, на лекціях товариші тиснули їм руки, поздоровляли і називали «французами». Хто-небудь обов'язково цікавився:

— А коли буде ще вечір?

Ці питання не випадкові. Адже глядачі одержали справжню естетичну насолоду. Строкатим карнавалом перед ними пронеслися яскраві жарти, каламбури, чарівні національні мелодії, вірші і танці.

Всім надовго запам'ятались пісні Адамо у виконанні студентів-філологів Кошельник, Фадеевої, Тимофеевої, і сучасні танці, виконані студентами механіко-математичного та філологічного факультетів.

Гумористичний скетч у виконанні М. Поліна (мехмат), та І. Олексієвої (філфак).

Захопленим «браво» нагородив зал виконавців гумористичних сьенок, інтермедій, вдало зіграних мехматівцем М. Поліним, студентом філфаку Євгеном Мо-

тузенком, Валею Руденко і студенткою юридичного факультету Наташею Кашепаровою.

А виконавцем інсценуваної пісні «Три барабанщика» вдалось донести до глядачів чарівність французької старовини і одержати вдячні аплодисменти. В той вечір всі були особливо радісними.

В цій загальній радості заслуга перш за все Надії Емануїлівни — старшого викладача кафедри іноземних мов. Вона — керівник вечора, режисер, автор скетчів і теплого конферанса. Багато вільного часу вона віддала підготовці вечора, розцінюючи його як продовження учбового процесу.

І справді: за текстами в підручниках, за дієслівними формами і закінченнями важко зрозуміти справжній дух народу. А в цих піснях, скетчах, віршах — Франція.

Велика нагорода — аплодисменти вдячних глядачів. Але ті позапрограмні знання, інтерес студентів до французької старовини, історії, любов до французького мистецтва та літератури педагог вважає нагородою подвійною.

С. БАРАНОВ, Г. СЕМИКІН,
Є. МОТУЗЕНКО.

«За научные кадры», орган парткома, ректората, комитета ЛКСМУ и профкома Одесского ордена Трудового Красного Знамени государственного университета им. И. И. Мечникова, гор. Одесса. Адреса редакції: Одеса, вул. Петра Великого, 2. Одеська міська друкарня.